

Fransız Tarih Devrimi: Annales Okulu

Peter Burke, Çev. Mehmet Küçük

İstanbul, Doğu Batı Yayınları, 2006, 215 sayfa, ISBN 975-8717-00-6.

Zafer ÇİL*

Genel olarak *Annales* ismiyle bilinen tarih ekolü; Fransa’da yayımlanan ve akademik bir tarih dergisi olan *Annales d’Histoire Economique et Sociale* (Ekonomik ve Toplumsal Tarih Yıllıkları) adlı dergi çevresinde toplanan akademisyenler tarafından kurulmuştur. Kurucuları; biri XVI. yüzyıl uzmanı olan Lucien Febvre ve diğeri Orta Çağ uzmanı olan Marc Bloch’tur. Avrupa’da I ve II. Dünya Savaşları arası dönemde, Fransa’da doğan ve yeni tarih yaklaşımı merkeze alınarak yayın hayatına giren *Annales d’Histoire Sociale et Economique* dergisi etrafında toplanan bir grup tarihinin oluşturduğu harekete *Annales Okulu* adı verilmiştir. Hareketin merkezinde Lucien Febvre, Marc Bloch, Fernand Braudel, Georges Duby, Emmanuel Le Roy Ladurie ve Jacques Le Goff bulunmaktadır. Bir dergi etrafında toplanan Annales grubu zaman içerisinde bir tarihsel ekol hâline gelmiştir. Ekolün oluşmasında Febvre’in yazılarının önemli bir katkısı olmuştur. Febvre, yazılarında multi-disipliner bir yaklaşımla iş birliğine dayalı araştırmalar, problem odaklı tarih vb. yapılması gerektiğini savunmuştur. Bu bağlamda Annales Hareketi’nin savunduğu fikirler şöyledir: Olayları merkeze alan ve klasik ilkelerle hareket eden tarihçilik akımının yerini sorun odaklı bir tarihçilik yaklaşımının alması, salt anlamda siyaset mekanizmasına odaklanan ve siyasi olayları merkeze alan bir tarih yaklaşımı yerine insani faaliyetlerin bütününe inceleleyen bir tarih kurgusunun baskın hâle gelmesi, son olarak da diğer beşerî bilimlerle direkt bağlantı kurup yukarıda sıralanan amaçları gerçekleştirmeye çalışmaktır.

Annales Ekolü, Peter Burke tarafından tarihsel süreç içerisinde üç döneme ayrılır:

1. Birinci dönem, 1920-1945 yılları arasını kapsayan dönemdir. Bu dönem geleneksel ya da siyasi tarih

---

* Dr. Öğr. Üyesi, Muş Alparslan Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü, Muş, z.cil@alparslan.edu.tr

anlayışını yıkmaya çalışan dönemdir.

2. 1945-1968 yılları arasını kapsayan ikinci dönemde ise okula Fernand Braudel'in düşünceleri hâkimdir. İkinci Dünya Savaşı sonrasında kapsayan bu dönem kavramların ve metotların temellendirildiği, okul vasfı kazanılan dönem olarak bilinir.

3. Hareketin tarihindeki üçüncü dönem ise 1968 yılı sonrası parçalanma dönemidir. Hareketin bazı temsilcilerinin sosyoekonomik tarih anlayışından sosyokültürel tarih anlayışına yöneldikleri, bir kısmının ise siyasi tarih anlayışına geri döndüğü parçalanma dönemi olarak adlandırılır.

İngiliz tarihçi Peter Burke tarafından kaleme alınan *Fransız Tarih Devrimi: Annales Okulu* isimli kitapta Burke, Annales Okulu'nun tarihsel kökenlerini, beslendiği düşünsel temelleri, okulun kurucu ve temsilcilerinin kaleme aldığı eserleri incelemekte; 20. yüzyıl tarihçiliğinde önemli izler bırakmış olan bu tarih ekolünün çok yönlü bir resmini çekmektedir.

Kitap, Kurtuluş Kayalı tarafından yazılan "Türkçe Basıma Sunuş" ile "Teşekkür" kısımlarının yanı sıra "Giriş", "Tarih Yazımı Alanındaki Eski Rejim ve Muhalifleri", "Kurucular: Lucien Febvre ve Marc Bloch", "Braudel Dönemi", "Üçüncü Kuşak" ve "Kuşbakışı Annales" başlıklarını taşıyan altı bölümün ardından gelen, Annales Okulu'nun ürettiği kavramların kısaca açıklandığı "Sözlükçe" ile "Kaynakça" ve "Dizin" bölümlerinden oluşmaktadır.

Kurtuluş Kayalı "Türkçe Basıma Sunuş" kısmında Türkiye'de bir zamanlar tarihle uğraşanlar tarafından Zeki Velidî Togan'ın *Tarihte Usul* adlı kitabının temel kaynak olarak görüldüğüne, ardından Edward Hallet Carr'ın *Tarih Nedir*'inin üzerinde durulduğuna ancak son on yılda tarihin daha yoğun bir şekilde entelektüel hayatımıza girdiğine değinmektedir.

Kitabın yazarı Peter Burke'ün, Annales Okulu'nun temsilcilerinin birçoğunun ismini zikrederek kendilerine teşekkürlerini sunduğu "Teşekkür" kısmının ardından gelen "Giriş" kısmında, Annales Okulu'nun kısa tarihçesi verilmektedir. 1929-1939 yılları arasında *Annales d'Histoire Economique et Sociale* ismiyle çıkan dergi, ilerleyen dönemlerde, 1939-1942 yılları arasında ve 1945'te *Annales d'Histoire Sociale*, 1942-1944 yılları arasında *Melanges d'Histoire Sociale* ve 1946'da *Annales: Economies, Societes, Civilisations* olmak üzere farklı isimlerle anılmıştır. Yaygın adıyla, kısaca *Annales* olan hareketin kuruluş süreci ve kurucuları ile ilgili genel bilgiler bu bölümde verilmekte, kurucularının yetiştiği bilimsel ortamlara ve etkilendiği şahsiyetlere değinilmektedir.

Yazar, "Tarih Yazımı Alanındaki Eski Rejim ve Muhalifleri" başlıklı bölümde Burke, Febvre ve Bloch'u *Fransız Tarih Devrimi* şeklinde isimlendirdiği bir ayaklanmanın önderleri olarak göstermekte, bu "asi"lerin devirmek istediği anlayış hakkında genel bilgiler vermektedir. Buna göre, Herodotos ve Thukydides çağından beri Batı'da tarih yazımı anlayışının başat bir biçimde *büyük adamların ve kahramanların hikâyeleri* olarak şekillendiği siyasal tarih yazımına, ilk ciddi itirazların Aydınlanma ile birlikte yöneltildiğinin altını çizmektedir. Aydınlanma Çağı'ndan itibaren başlayan itirazlarla birlikte en güzel eserleri yazmak suretiyle başkaldırarak Febvre ve Bloch, tarih biliminde yerlerini çoktan almışlardır. Ayrıca 20. yüzyılın başlarında Emile Durkheim'in sosyolojisini benimseyen François Simiand'ın "tarihçiler

kabilesinin putları olarak nitelediği siyaset, birey ve kronoloji putlarına” savaş açan tarzı, bu yazarlar üzerinde etkili olmuştur. Febvre ve Bloch’un etkilendiği *Revue de Synthèse Historique* adlı dergide vurgulanan tarihsel psikoloji ideali yani tarihçilerin diğer beşerî bilimlerle ve özellikle de psikolojiyle ilişki kurmaları önerilmiştir.

Burke, “Kurucular: Lucien Febvre ve Marc Bloch” başlıklı bölüme, *Annales* Hareketi’nin temelinde iki kurucunun, yani XVI. yüzyıl uzmanı Febvre ile Orta Çağ uzmanı Bloch’un bulunduğunu dile getirerek başlamaktadır. Burke, bu kısmı “İlk Yıllar”, “Strasbourg”, “*Annales*’in Kuruluşu” ve “*Annales*’in Kurumsallaşması” başlıklarından oluşan dört evrede ele almaktadır. Her iki yazar da öğrencilik yıllarında farklı branşlardaki ve disiplinler arası bakış açısına sahip akademisyenlerden etkilenmişlerdir. Birbirine benzer bir etkilenme sürecine sahip bu iki tarihçi, Strasbourg Üniversitesinde buldukları 1920-1933 yılları arasında birbirini tamamlamışlardır. Söz konusu akademik ortam da onları besleyen multi-disipliner bir özelliğe sahiptir. İki kurucu yazar, bu dönemde yaptıkları bazı çalışmalarla, yeni tarih anlayışının diğer bilim dallarıyla direkt çalışan tarih yazımı yaklaşımının ilk örneklerini ortaya koyarlarken; bir yandan yeni kavramlar öne sürüyor, öte yandan karşılaştırmalı tarih çalışmalarına adım atıyorlardı.

Burke, iki uzmanın, 1928 yılında ekonomik ve toplumsal tarih anlayışıyla yazmak amacıyla diğer tarih dergilerinden farklı olmayı amaçlayan *Annales d’Histoire Economique et Sociale* dergisini çıkarmaya başlamalarıyla artık *Annales* Ekolü’nün kurulduğunu belirtir. Devamında dışarıdan ülkeye, yani Fransa’ya gelenler *Annales* Hareketi’ni kurumsallaşmaya götürecek başarıyı elde etmişlerdir. Bundan sonraki süreçte üstlendikleri her bilimsel çalışma onların tesirini kalıcı kılmaya yardımcı olmuştur. Ayrıca küçük bir gençler grubu bu hareketin içinde yer almaya başlamıştır. Bu süreçte II. Dünya Savaşı başlamış ve savaşta esir düşen Bloch 1944’te Almanlar tarafından öldürülmüştür. Çalışmalar, Febvre tarafından, öldüğü 1956 yılına kadar yürütülmüştür. Bu yeni dönemin baskın ismi Febvre, Braudel’in ve diğer birçok tarihçinin yetişmesinde etkili olmuş, *Annales*’i onların sahiplenmesini sağlamıştır. Burke’e göre onlar Fransa’da tarih ilminde otorite olabilmeyi başarmışlardır. Bu dönemin yeni baskın karakteri ise Fernand Braudel olmuştur.

“Braudel Dönemi” başlıklı bir sonraki bölümde, Fernand Braudel’in *Annales* ile olan ilişkisi ve zamanla *Annales*’in en önemli temsilcilerinden biri hatta en önemlisi olma süreci anlatılmaktadır. Burke, “Braudel Dönemi” bölümünü “Akdeniz Dünyası”, “Yaşlı Braudel” ve “Nicel Tarihin Yükselişi” ana başlıkları altında incelemektedir. Braudel’in *Akdeniz Dünyası* adlı ünlü çalışmasını değerlendirdiği ve yeni tarih anlayışının önemli örneklerinden biri olarak sunduğu bu bölümde Burke, bu çalışmanın, o zamana kadar tarih çalışmalarında ilgi gösterilmeyen mekân kavramına dikkat çekmesi ve olaylara bütüncül tarih anlayışıyla yaklaşması bakımından önem taşıdığını ifade etmektedir. Burke, Braudel’e ve eserine getirilen olumlu ya da olumsuz eleştirilere değinmektedir. Braudel, Febvre’in 1956’daki ölümünden kendi vefat yılı olan 1985’e kadar geçen süre içinde sadece hareketin lokomotifleri olarak değil, aynı zamanda Fransa’nın en büyük tarihçisi olarak anılmıştır. Bu süreçte gerek Fransa’daki tarih çalışmalarını yönetmesi gerekse yurt dışından gelenlerle Fransız tarih anlayışını yaygınlaştırmaya çalışması, onu önemli bir kişilik yapmaktadır. Braudel bu dönemde yaptığı çalışmalarda, gündelik hayata ilişkin birçok eser yazmıştır. Disiplinler arası çalışmalara dair en güzel

örnekleri vermeye gayret etmiştir. Nicel metotlara başvurarak istatistiği kullanmıştır. Ancak bu sadece yüzeysel olarak kalmıştır. Çünkü Braudel, Annales Hareketi içinde gelişmekte olan nicel tarih anlayışına pek sıcak bakmamıştır.

“Nicel Tarihin Yükselişi” isimli alt başlıkta, 1950-1970 yılları arasında hareketin içinde doğan nicel tarih anlayışı, yazarın deyimiyle *nicel devrimin* öncelikle ekonomi alanında gözlenen ve ardından da sosyal tarihe, bilhassa nüfus tarihine yayılışından bahsedilmekte; “Ernest Labrousse’un Önemi” başlıklı alt bölümde de nicel tarih anlayışının Annales Ekolü’ndeki en önemli temsilcisi olan Ernest Labrousse’un önemine dikkat çekilmektedir. Bu alanda Ernest Labrousse, gerek çalışmalarıyla gerekse yönettiği tezlerle son derece etkili olmuştur. “Tarihsel Demografi ve Demografik Tarih” başlığını taşıyan alt bölümde, nicel tarih anlayışının fiyatların tarihine olan büyük etkisinden ve nüfus tarihine olan etkisinden bahsedilmekte; “Bölgesel ve Dizisel Tarihin Önemi” başlığı altında, Annales Ekolü’ne mensup tarihçilerin büyük önem verdiği bölgesel tarihin taşıdığı önem farklı bir bakışla incelenmektedir. “Le Roy Ladurie’nin Languedoc’u” başlıklı alt bölümde ise, bir önceki bölümde önemine göndermede bulunulan bölgesel tarih çalışmalarının “Akdeniz Dünyası” alanındaki bir örneği olan Emmanuel Le Roy Ladurie’nin *Languedoc Köylüleri* isimli eseri ele alınmaktadır. Ayrıca farklı yaklaşımlarla da eserler yazılmakta ve Annales Hareketi kendi içinde farklı gelişmelere maruz kalmaktadır. Örneğin Le Roy, bölgesel eserlerde gelenekselleşen yapılar ve konjonktürler şeklindeki düzenleme yerine, ele aldığı konuyu kronolojik bir sıralamayla, düşüş ve yükseliş metoduna uygun biçimde dönemlere ayırarak incelemiştir. Burke bu çalışmayı, Braudelci metodun sınırlarını görerek yenilik yapan bir fikir olarak tanımlamaktadır. Böylece Annales’in üçüncü kuşağı da meydana çıkmaktadır.

Kitabın “Üçüncü Kuşak” başlıklı bölümü, “Mahzenden Tavan Arasına”, “Dizisel Tarihin Üçüncü Düzeyi” ve “Reaksiyonlar: Antropoloji, Siyaset, Anlatı” başlıklarından oluşmaktadır. Bu bölümde Annales Okulu’nun üçüncü kuşak temsilcilerinden söz edilmektedir. Bu kuşakta siyasi tarihe geri dönüş ya da anlatının yeniden önem kazanması söz konusudur. Üçüncü kuşağın Fransa dışındaki düşüncelere açık oldukları, ABD üniversitelerinde ders verdikleri ve İngilizce konuşup yazabildiklerinin altı çizilmektedir. Burke, bu bölümde ayrıca Annales Hareketi içinde yaşanan 1968 sonrası gelişmeleri ele almaktadır. Bu dönemin genel özelliği fikirsel düzeyde bölünmüşlük ve çok-merkezli bir bakış açısının varlığıdır. Bu dönemin yazarlarının bir kısmı Febvre’in metodunu daha da genişleterek, tarihin sınırlarını çocukluğa hatta rüyalara kadar götürmüştü; bir kısmı ise siyasi tarihe veya olaylar tarihine geri dönmüştür. Bazıları nicel tarihe daha fazla ilgi gösterirken bazıları buna tepki duymaya başlamıştır. Bu dönemin farklı bir yönü de kadınlara yer verilmesidir. Hem kadın tarihi üzerine kapsamlı çalışmalar yapılmış hem de kadın tarihçiler çalışmalarda yer almıştır. Bu kuşağın bir diğer özelliği ise Amerikan düşünce eğilimleri ile daha yakın bir ilişki içinde olmalarıdır. Ayrıca bu süreçte Fransa merkezli tarih anlayışına karşı çıkmıştır.

“Mahzenden Tavan Arasına” adlı alt başlıkta, Braudel döneminde ihmal edilen düşünce tarihi ile kültürel tarihin üçüncü kuşak tarafından temelden kültürel üstyapıya, mahzenden tavan arasına taşındığından bahsedilmekte; “Psiko-Tarih” başlıklı alt bölümde ise psikanalitik ya da psikolojik tarihe dikkat çekilmektedir. “İdeolojiler ve Toplumsal İmgelem” başlığı altında, Georges Duby ve Jacques Le Goff gibi,

Annales'in önde gelen şahsiyetlerinin düşünce tarihine dair ilgisi incelenmekte, Annales tarihçilerinin ideolojiye ilişkin fikirlerine dikkat çekilmektedir. "Dizisel Tarihin Üçüncü Düzeyi" başlıklı alt bölümde, kolektif araştırma ve istatistiksel analize elverişli alanlara yer verilmiştir. "Reaksiyonlar: Antropoloji, Siyaset, Anlatı" başlığında, 1970'li yılların sonuna gelindiğinde Annales'in temsil ettiği şeylerin birçoğuna, özellikle sosyal ve yapısal tarihin otoritesine karşı genel bir tepkinin olduğundan bahsedilmektedir. Bu tepkilerin pozitif olarak üç eğiliminin var olduğuna dikkat çekilmektedir. Bu eğilimler "Antropolojik Dönemeç", "Siyasete Geri Dönüş" ve "Anlatının Yeniden Canlanması" alt başlıklarında irdelenmektedir. "Antropolojik Dönemeç"te antropolojik tarih veya tarihsel antropolojiye ilişkin fikir ve gelişmeler anlatılmakta, Annales kökenli tarihçilerin antropolojik birikiminden faydaniılmaktadır. "Siyasete Geri Dönüş" başlıklı alt bölümde, uzun yıllar siyasi tarihi ihmal etmekle itham edilen Annales tarihçilerinin, siyasi olaylar anlatısına yeniden önem vermeye başlamasına değinilmekte; "Anlatının Yeniden Canlanması"nda ise tarihsel biyografinin canlanışının altında yatan sebepler incelenmektedir.

Burke'e göre Philippe Aries, ilk defa Braudel'e bir tepki olarak, zihniyetler tarihine dikkati çekmiştir. Aries, nicel yaklaşımı ve diğer metotları da reddederek, doğa ile kültür arasındaki ilişkilere yoğunlaşmış Febvre'in "Ölümün tarihi yok elimizde" sözüne yanıt vermeyi hedeflemiştir. Bazı kültürlerdeki ölüm konusunu, çocukluk dönemi hayat tarzını işlemiştir. Diğer bazı yazarlar da duygu, tutum ve davranışları inceleyen çalışmalar ortaya koymuşlardır. Kitaplar, vasiyetnameler, giyim kuşam, ölüm ve okuryazarlık oranları gibi konular ele alınmıştır. Tarihsel psikoloji, tarihsel sosyoloji, tarihsel antropoloji, psikolojik tarih ve sosyal tarih gibi isimlerle anılan konular işlenmiştir. Buna rağmen nicel tarih yaklaşımının tarihçinin işi olmadığı, sayılan belgelerin geçerliliklerinin tartışılması gerektiği şeklinde bir görüş de vardır. 1970'li yılların sonuna doğru sosyal tarih ve yapısal tarih çalışmalarına tepkiler gelmeye başlamıştır. Bu tepkiler arasında, uzun yıllar siyasi tarihe sırt çeviren Annales tarihçilerinin siyasete geri dönüş ve anlatının önem kazanması vardır.

Burke, kitabının "Kuş Bakışı Annales" başlıklı son bölümünde, sosyokültürel tarih yaklaşımının Fransa dışında karşılanış biçimini ele almak suretiyle, eserine bir bütünlük kazandırmak istemiştir. Burke'e göre bu ekolün, II. Dünya Savaşı'ndan önce İngiltere'de Richard Henry Tawney ve Belçika'da Henri Pirenne gibi temsilcileri veya savunucuları vardı. Ancak ekolün gerçek anlamda tanınması Braudel dönemine denk gelir. Bu etkiyi doğuran *Akdeniz Dünyası* adlı çalışmadır. Kitap, İspanyolca ve İtalyancaya çok kısa bir sürede çevrilmiştir. Annalesçi tarihçilerin metotlarını takip eden tarihçiler, kendi ülkelerine ait çalışmalarda bu ekolün yazarlarına atıfta bulunmuşlardır. Polonya'da Annales coşkusuyla karşılanıyor, pek çok tarihçi Paris'te eğitim görüyordu. *Akdeniz Dünyası*, Kuzey Avrupa ülkelerinde de etkili olmuş; Almanya'da ise 1970'li yıllardan sonra gündelik hayatın yazılması hususunda etki uyandırmıştı. Bu gelişmelere rağmen Annales Ekolü'ne İngiltere'de uzun zaman ilgi gösterilmemişti. Çalışmaların büyük bir bölümü de İngilizceye tercüme edilmemişti. İngiliz tarihçiler tarafından birçok kavram daha kabul görmemişti. Fransızlar bütüncül, İngilizler ise bireyci metot anlayışını kabul etmişlerdi. Marksist tarihçiler bazı yerlerde Annales'e kendilerini yakın hissederken, bazı yerlerde Annales'ten uzak duruyorlardı. Burke, Annales'in Asya, Afrika, Amerika ve Japonya üzerindeki etkilerini de incelerken, en tesirli etkinin Orta ve Güney Amerika'da olduğu

kanaatindedir.

Annales Ekolü terim, yöntem veya metotların bir tarihî dönemden diğer bir tarihî döneme ya da bölgeye aktarılmasında da etkili olmuş ancak siyasi tarihin en yoğun yaşandığı 20. yüzyıl için uyarlanamaz olarak kabul görmüştür. Ayrıca Annales tarzı yöntem olmaksızın tarih yazılamayacağı da iddia edilmiştir. Annales Ekolü incelemeleri, Eski Çağ Tarihi Ana Bilim Dalında da görülmüştür. Annales bir yandan diğer bilim dallarından etkilenirken, bir yandan da onları etkilemiştir. Sosyoloji, antropoloji veya coğrafya gibi beşerî bilim dalları diğerlerine kıyasla Annales Ekolü'nden daha fazla etkilenmiştir.

Burke bu değerlendirmelerin ardından, Annales tarihçilerinin ortaya koydukları yeni tarihin ne derece değerli olduğundan bahsetmektedir. Burke sonuç olarak, 1920'lerde Almanya'da ortaya çıkması beklenen yeni tarih yaklaşımının Fransa'da ortaya çıkmasının nedenini; Febvre, Bloch ve Braudel'in, hedeflerine ulaşma konusunda diğerlerine göre daha kararlı adımlar atmalarıyla ve bu harekete diğerlerinden daha hızlı liderlik etmeleriyle açıklamaktadır. Yazara göre Annales'in bu başarısının bir ayağını da Annalesçi tarihçilerin birbirlerinin eserlerini dikkate almaları ya da bunlara tepki göstermeleri oluşturmaktadır. Burke, Annales Ekolü'nün en önemli başarısı olarak, tarih disiplininin geniş bir alanda varlık iddia etmesini görmektedir. Burke, ileri sürdüğü bu argümanlara bağlı olarak hazırladığı kitaba *Fransız Tarih Devrimi* başlığını uygun gördüğünü ve "20. asrın en önemli ve en yenilikçi tarih çalışmalarının Fransa'dan çıktığını" ifade etmektedir.

Kitabın sonundaki "Sözlükçe" başlıklı kısımda, "Annales Hareketinin Terminolojisi" adlı bir sözlükçe sunan Burke, bu terminolojiyi liste şeklinde takdim etmiştir. Burada verilen kavramlar, Annales Okulu mensuplarının kullandığı kavramlardan oluşmakta; ayrıca Annales mensuplarının tarihle diğer sosyal disiplinler arasındaki sınırları nasıl kaldırdığının ve tarihi nasıl *daha çok şeyin daha çok tarihi* hâline getirdiğinin açık bir göstergesi gibidir. Burke, bu kısmı Annales tarihçilerinin kullandığı terimlere aşina olmayanlar için hazırladığını belirtmekte ve kitabına geniş bir kaynakça ile son vermektedir.

Tarih disiplininde çok önemli bir nokta olarak ortaya çıkan ve tarih biliminin yeni alanlarını araştırmaya açan Annales Okulu'nun genel tarihini sunan Peter Burke'ün *Fransız Tarih Devrimi: Annales Okulu* isimli eseri, Türk tarihçiliğinin gelişimine önemli bir katkı sağlayacaktır. Kitap, vasat hacmine rağmen Annales Hareketi'ni bir bütün olarak gösteren önemli bir eserdir. Burke'ün bu eserini böylesine güzel bir biçimde ve akıcı ifadelerle bizlere aktaran Mehmet Küçük'e teşekkürlerimizi sunuyor ve kitabın, Annales Okulu ile ilgili Türkçe yayımlanan ilk nitelikli analiz olma özelliğiyle alanında önemli bir boşluğu dolduracağını temenni ediyoruz.